

บทที่ 5

บทสรุป

สภาพสังคมไทยได้พัฒนาเรื่อยมาในทุกด้าน ทางด้านการเมืองมีการพัฒนาเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น หลายพรรคการเมืองได้มีการกล่าวถึงความต้องการที่จะให้มี“คนรุ่นใหม่ ๆ” เข้าสู่พรรคของตนมากขึ้น แต่วิธีการที่จะให้ได้คนรุ่นใหม่ ๆ เข้ามานั้นยังไม่ชัดเจนประกอบกับการแสดงบทบาททางการเมืองของนักการเมืองโดยภาพรวมยังไม่ยังประโยชน์แก่ประชาชนเพียงพอ การวิจัยครั้งนี้จึงพยายามศึกษาถึงกระบวนการเลือกสรรและสร้างผู้นำทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย 3 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทย แล้วเสนอแนะวิธีการปรับปรุง

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มเป้าหมายร่วมกับการวิจัยเนื้อหาเป็นหลัก ข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์นักการเมือง และจากเจ้าหน้าที่ของพรรคจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งของพรรคการเมืองแนวความคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นใช้แนวความคิดเรื่องการเลือกสรรทางการเมืองเป็นแนวคิดหลัก ซึ่งแนวคิดนี้เขียนขึ้นในบริบทของสังคมอังกฤษ แต่อย่างไรก็ตามสามารถนำมาเทียบเคียงกับกรณีของไทยได้เพราะไทยก็ปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเช่นกัน แนวความคิดนี้กล่าวถึงประเด็นหลัก ๆ ในเรื่อง โครงสร้างของการเลือกสรรสถานภาพทางสังคมของผู้เข้าแข่งขัน ทักษะของผู้เลือกสรร ทรัพยากรของผู้เข้าแข่งขันและแรงกระตุ้นของผู้เข้าแข่งขัน นอกจากนี้แล้วยังใช้แนวความคิดอีกสองแนวเป็นแนวความคิดประกอบสำหรับการวิจัย คือแนวความคิดเรื่องคุณสมบัติของผู้นำ และแนวความคิดเรื่องภาวะผู้นำสำหรับการสร้างสรออนาคต

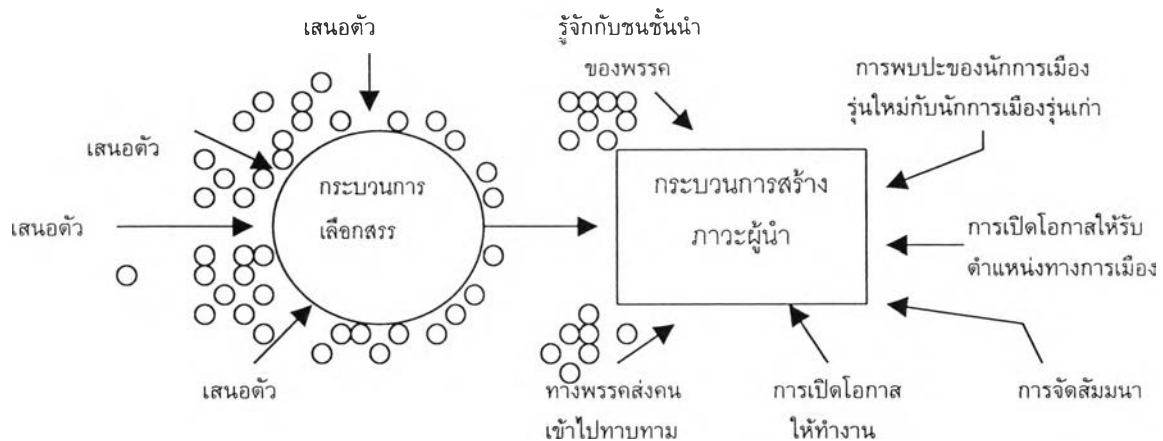
ผลการวิเคราะห์สามารถนำมาตรวจสอบสมมติฐานได้ ซึ่งสมมติฐานคือ “กระบวนการสร้างผู้นำภายในพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทย ยังไม่เป็นระบบ ทำให้เป็นอุปสรรคแก่นักการเมืองรุ่นใหม่ที่เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรค”

จากข้อมูลที่ได้มาพบว่า กระบวนการสร้างผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทยนั้น เริ่มจาก บุคคลเสนอตัวเข้ามา บุคคลที่ทางพรรคส่งชนชั้นนำของพรรคหรือ ส.ส. ในแต่ละเขตของพรรคเข้าไปทาบถาม หรือรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรคยื่นใยมัครที่หน่วยงานกลางของพรรคหรือสาขาพรรค ผู้เสนอตัวต้องผ่านสู่กระบวนการเลือกสรร ส่วนผู้ที่ไม่ได้เสนอตัวไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร ตรงจุดนี้ทำให้กระบวนการเลือกสรรไม่ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรรมีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร

เมื่อบุคคลผ่านกระบวนการเลือกสรรแล้วจึงลงสมัครในการเลือกตั้งทั่วไป ถ้าได้รับเลือกตั้งก็ได้เป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรค ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทยต่างก็มีกระบวนการสร้างภาวะผู้นำ โดยการให้นักการเมืองรุ่นใหม่ และนักการเมืองรุ่นเก่าได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบ

การณ์ ทศนคติ นอกจากนี้พรรคก็เปิดโอกาสให้ทำงาน ให้รับตำแหน่งทางการเมือง และจัดให้มีการสัมมนาเพิ่มความรู้แก่นักการเมือง

แผนภาพที่ 5.1 แสดงกระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่และพรรคชาติไทย

แต่กระบวนการสร้างภาวะผู้นำนั้นไม่มีโครงการที่กำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจนว่า ต้องสร้างภาวะผู้นำให้ได้ในระดับไหน กระบวนการสร้างภาวะผู้นำที่พรรคดำเนินการอยู่นั้น ส่วนมากเป็นหน้าที่ที่นักการเมืองต้องทำอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามก็พอจะถือได้ว่าพรรคการเมืองก็มีกระบวนการสร้างภาวะผู้นำอยู่

ดังนั้น จึงพอจะสรุปได้ว่า กระบวนการสร้างภาวะผู้นำภายในพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทย มีความเป็นระบบ แต่เป็นระบบแบบหลวม ๆ ไม่เข้มงวด สมมติฐานที่ตั้งไว้จึงไม่ถูกต้องนัก และไม่ปรากฏว่ากระบวนการสร้างผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย จะเป็นอุปสรรคต่อนักการเมืองรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรค ถ้านักการเมืองรุ่นใหม่มีศักยภาพเพียงพอ ก็สามารถเข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคได้

การวิจัยในครั้งนี้ถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้สามประการคือ

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย โดยเริ่มจากการสรรหาคนรุ่นใหม่ เข้ามาสู่กระบวนการสร้างภาวะผู้นำ ได้ข้อสรุปว่า กระบวนการสร้างผู้นำของพรรคการเมืองไทยมีความเป็นระบบ แต่เป็นระบบแบบหลวม ๆ ไม่เข้มงวด

2. เพื่อศึกษาถึงจุดแข็ง - จุดอ่อน ของกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย

จุดแข็งของกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทยที่พบก็คือ

1) พรรคการเมืองไทยไม่ได้มีอคติในเรื่องชาติพันธุ์ แบบในประเทศอังกฤษ ที่ประเด็นในเรื่องชาติพันธุ์เป็นประเด็นหนึ่งเพราะในสังคมอังกฤษยังมีการแบ่งแยกเรื่องผิวอยู่ ถ้าพรรคให้คนผิวสีลงสมัครรับเลือกตั้งอาจจะถูกต่อต้านได้ คนผิวสีที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรมักจะได้รับ ความเจ็บปวดจากประเด็นนี้ แต่ไม่ปรากฏว่าพรรคการเมืองไทยมีอคติอันเนื่องมาจากสังคมไทยมีความสามารถในการผสมผสานคนชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนไทยมีความเป็นมิตร มีความเมตตา กรุณาในสังคมไทยสีผิวก็มีได้แตกต่างกันนัก

2) พรรคการเมืองไทยเห็นว่าไม่ปรากฏว่าเรื่องเพศของผู้นำเป็นอุปสรรคมากนัก โดยทางการ พรรคการเมืองไทยยินดีรับสตรีที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้ง และต้องการให้มีมากขึ้น ต่างจากสังคมอังกฤษที่เรื่องเพศเป็นข้อจำกัดที่พรรคเกรงว่า ถ้าส่งสตรีลงสมัครรับเลือกตั้งแล้วจะเสียคะแนนนิยม คนไทยให้การยอมรับนักการเมืองสตรีที่มีความรู้ความสามารถ เช่น นางปวีณา หงษ์สกุล นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ นางสุพัชรา มาศดิษฐ์ ฯลฯ ในขณะที่ในอังกฤษแม้ว่ามีนักการเมืองสตรีจำนวนมากที่ประสบความสำเร็จดี แต่การเลือกสรรของพรรคการเมืองอังกฤษก็ยังปรากฏอคติในเรื่องเพศของผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งอยู่ แม้ว่าโดยทางการจะต้องการให้มีนักการเมืองที่เป็นสตรีมากขึ้นก็ตาม

จุดอ่อนของกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทยนั้นได้กล่าวมาโดยละเอียดแล้วในบทที่ 4 แต่พอจะสรุปได้คือ

1) กระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปไตย ความหวังใหม่ และชาติไทย ขาดความครอบคลุม มีช่องว่าง เพราะบุคคลที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค และบุคคลที่ทางพรรคส่งคนเข้าไปทาบทามไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร แต่อย่างไรก็ตามการทาบทามนั้นก็ส่งผลในแง่บวกได้กล่าวคือ การทาบทามจะช่วยให้พรรคการเมืองได้คนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นผู้นำทางการเมืองมากขึ้น ถึงกระนั้นก็ตาม การทาบทามก็ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะได้บุคคลที่มีความสามารถจริง ๆ เข้ามาแสดงบทบาททางการเมือง

2) วิธีการที่ใช้ในการเลือกสรร คือ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเป็นวิธีการที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความรัดกุม เพราะการพูดคุยกันในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่สามารถวัดคุณสมบัติของคนได้มากนัก

3) กระบวนการเลือกสรรของพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่และชาติไทยไม่ได้กำหนดช่วงระยะเวลาที่แน่นอน ทำให้ช่วงเวลาที่ดำเนินการเลือกสรรในขั้นตอนต่าง ๆ ขาดความชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการเลือกสรรลดความเป็นระบบลง

4) พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทยมิได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างผู้นำมากนัก แต่พรรคจะให้ความสำคัญกับการพยายามให้ชนะการเลือกตั้งเพื่อเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลมากกว่า

5) พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทยขาดแผนงานการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีเป้าหมายชัดเจน

6) กลไกการควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองมีแบบหลวม ๆ และกลไกการควบคุมจากประชาชนมีน้อย ส่วนกลไกการควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์ของนักธุรกิจและข้าราชการมีค่อนข้างมาก แต่กลไกการควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์ของนักธุรกิจและข้าราชการมีค่อนข้างมาก แต่กลไกการควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์ของคนระดับล่างมีน้อยมาก

3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย จากการศึกษาเรื่องการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย โดยศึกษาในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วสองประเทศคือ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งการสร้างผู้นำของทั้งสองประเทศนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทย ช่วยให้สามารถหาแนวทางในการพัฒนาการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทยได้ ซึ่งจะแยกให้เห็นสองกระบวนการคือ กระบวนการเลือกสรร และกระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคการเมืองไทย

3.1 แนวทางการพัฒนากระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทย

กระบวนการเลือกสรรของพรรคอนุรักษนิยมของประเทศอังกฤษมีความเป็นระบบมาก สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยได้มากกว่าระบบการเลือกสรรของพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกา เพราะของไทยปกครองในระบอบรัฐสภา เป็นรัฐเดี่ยวเช่นเดียวกับอังกฤษ ส่วนของสหรัฐอเมริกามีความเหมาะสมน้อยกว่ามาก เพราะเป็นสหพันธรัฐและมีการปกครอง

การพัฒนากระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยนั้นต้องปรับปรุงให้มีระบบที่เข้มข้นมากขึ้น และกระบวนการเลือกสรรต้องยึดถือระบบคุณธรรมให้มากขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะเสนอแนะไว้ในระยะสั้นที่พรรคการเมืองยังไม่เข้มแข็ง

1) การเปิดรับสมัคร จากผลการวิจัยพบว่า พรรคการเมืองไทยต้องการคนรุ่นใหม่ และสตรีเข้ามาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งมากขึ้น ดังนั้น พรรคการเมืองไทยต้องมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนว่าต้องการผู้ที่สนใจการเมืองเข้าสู่กระบวนการเลือกสรรของพรรค พรรคจะให้รายละเอียดของคุณสมบัติที่ต้องการ ถ้ามีการเข้าไปทาบถาม หรือใช้ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวซึ่งอาจยังจำเป็นในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาพรรคการเมืองไทย เพราะผู้ที่สนใจจะทำงานการเมืองยังไม่มีคุณสมบัติ

สมบัติที่ต้องการ ถ้ามีการเข้าไปทาบตาม หรือใช้ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวซึ่งอาจยังจำเป็นในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาพรรคการเมืองไทย เพราะผู้ที่สนใจจะทำงานการเมืองยังไม่มี ความคุ้นเคยที่จะเสนอตัวเองเข้าสู่กระบวนการเลือกสรรต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อจะได้มั่นใจว่าจะได้บุคคลที่เหมาะสมที่จะเข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองจริง ๆ ซึ่งวิธีการนี้ช่วยให้คนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถหรือสตรีเสนอตัวเข้ามามากขึ้น จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้นำได้ส่วนหนึ่ง ในขั้นตอนนี้จะต้องกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนแบบการรับสมัครงานขององค์กรแบบบริหาร

2) ผู้เข้าแข่งขันยื่นใบสมัครที่สำนักงานใหญ่ หน่วยงานเขต หรือสาขาพรรค แล้วหน่วยงานเขตหรือสาขาพรรคส่งใบสมัครไปยังหน่วยงานกลางของพรรค การยื่นใบสมัครเปิดโอกาสให้ยื่นได้ทั้งที่หน่วยงานเขตหรือสาขาพรรค เพราะจะช่วยลดคนจากท้องถิ่นต่าง ๆ เสนอตัวเข้ามาได้สะดวกขึ้น เพิ่มโอกาสให้คนรุ่นใหม่เสนอตัวเข้ามา พรรคการเมืองก็จะมีตัวเลือกมากขึ้น

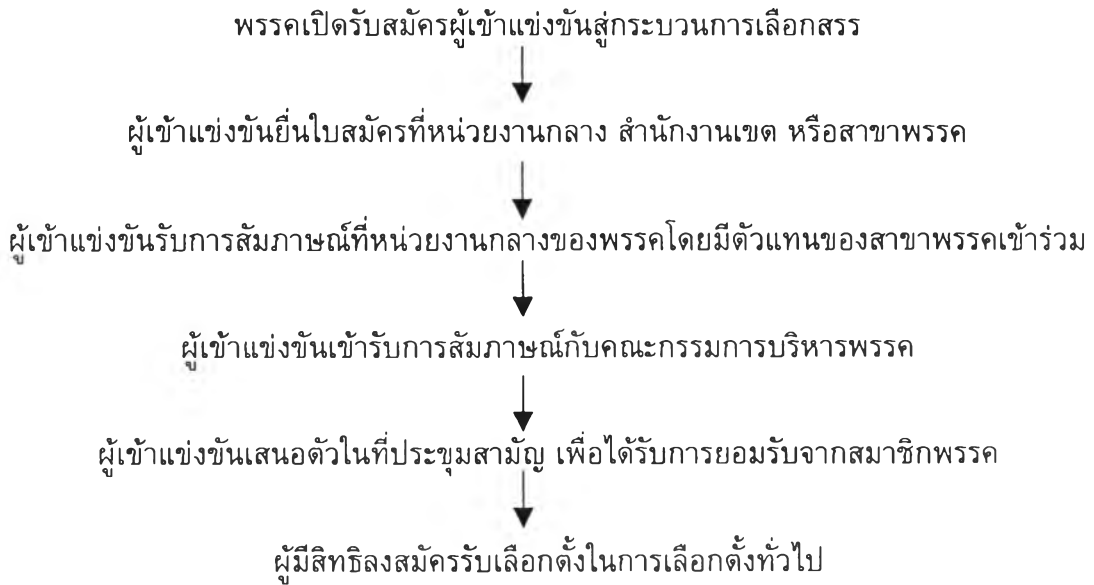
3) ผู้เข้าแข่งขันเข้ารับการสัมภาษณ์ที่สำนักงานใหญ่ ผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ คือ รองหัวหน้าพรรค 1 คน และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคอีก 2-3 คน ในขั้นนี้จะพิจารณาถึงคุณสมบัติส่วนตัว เช่น ภูมิหลัง การประกอบอาชีพ การศึกษา บุคลิกภาพ ความสามารถในการพูด ในขั้นนี้จะเป็นการกลั่นกรองในขั้นต้น เป็นการตรวจสอบคุณสมบัติทั่วไป ผู้ที่มีภูมิหลังไม่ดี มีปัญหาเกี่ยวกับสังคม มีประวัติการก่ออาชญากรรมจะถูกคัดออกในขั้นตอนนี้ และในขั้นตอนนี้ก็ต้องกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนด้วย

4) ผู้เข้าแข่งขันเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการการเลือกสรรของพรรคโดยให้ตัวแทนของสาขาพรรคเข้ามาพิจารณาด้วย ในขั้นนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเข้มข้น และ ผู้เข้าแข่งขันต้องทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาด้วย คำถามที่ใช้สัมภาษณ์เป็นแบบเจาะลึก เพื่อพิจารณาถึงความคิดทางการเมือง ความสามารถในการปัญหา วิสัยทัศน์ แบบแผนการดำเนินชีวิต คุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกทางการเมืองของผู้เข้าแข่งขัน ในขั้นตอนนี้มีการคัดเลือกที่เข้มข้น เพื่อแสวงหาผู้ที่เหมาะสมที่จะเข้ามาเป็น "ผู้นำ" จริง ๆ จะทำให้มีมาตรฐานความเป็นผู้นำที่สูงขึ้น ช่วยให้ความสามารถในการทำงานให้บริการแก่ประชาชนสูงขึ้น ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือประชาชน และต้องมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน

5) ผู้เข้าแข่งขันเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารพรรคในขั้นนี้จะต้องเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมากเพื่อจะประเมินคุณสมบัติของผู้เข้าแข่งขันอีกครั้งหนึ่ง การสัมภาษณ์ในขั้นตอนนี้จะไม่ละเอียดเท่ากับขั้นตอนนี้จะไม่ละเอียดเท่ากับขั้นตอนที่ 4 และต้องมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน

6) ผู้เข้าแข่งขันเข้าเสนอตัวในที่ประชุมสามัญ โดยต้องออกไปแสดงความสามารถในการพูด การแสดงวิสัยทัศน์ เพื่อสร้างการยอมรับจากสมาชิกพรรค ถ้าได้รับการยอมรับก็มีสิทธิลงสมัครในการเลือกตั้งทั่วไป

แผนภาพที่ 5.2 แสดงกระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยที่เสนอแนะในที่นี้ : ระยะสั้น

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพรรคการเมืองไทยเข้มแข็งขึ้น สังคมมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้น ประชาชนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและได้มาตรฐาน แนวทางในการพัฒนากระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยก็สามารถพัฒนาให้เป็นระบบที่เข้มแข็งขึ้นไปได้อีก กล่าวคือ

1) การเปิดรับสมัคร พรรคการเมืองไทยต้องมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนว่า ต้องการผู้ที่สนใจการเมือง เข้าสู่กระบวนการเลือกสรรของพรรค อยู่เหมือนเดิม เพื่อจะเป็นการประกาศให้คนทราบว่าพรรคต้องการผู้ที่สนใจการเมืองเข้าสู่กระบวนการเลือกสรร แต่จะไม่มี การเข้าไปทาบทาม หรือใช้ความสัมพันธ์แบบส่วนตัวเข้ามาโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเลือกสรร

2) ผู้เข้าแข่งขันยื่นใบสมัครที่สำนักงานใหญ่ หน่วยงานเขต หรือสาขาพรรค แล้วสำนักงานใหญ่ และหน่วยงานเขตจะแยกแยะใบสมัคร แล้วส่งใบสมัครไปยังสาขาพรรค ตามภูมิลำเนาของผู้ที่เสนอตัวเข้ามา ส่วนใบสมัครที่ส่งไปที่สาขาพรรคก็คงไว้ที่เดิม

3) ผู้เข้าแข่งขันเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการของสาขาพรรค ในขั้นนี้คณะกรรมการจะคัดเลือกผู้เข้าแข่งขันในเบื้องต้นก่อน การสัมภาษณ์จะพิจารณาถึงคุณสมบัติต่างๆ ไป เช่น ภูมิหลัง การประกอบอาชีพ การศึกษา บุคลิกภาพ ความสามารถในการพูด ผู้ที่มีภูมิหลังไม่ดี มีปัญหา กับสังคมจะถูกคัดออกในขั้นตอนนี้ แล้วสาขาพรรคจะส่งรายชื่อและใบสมัครของผู้ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรในขั้นนี้ไปยังสำนักงานใหญ่ของพรรค

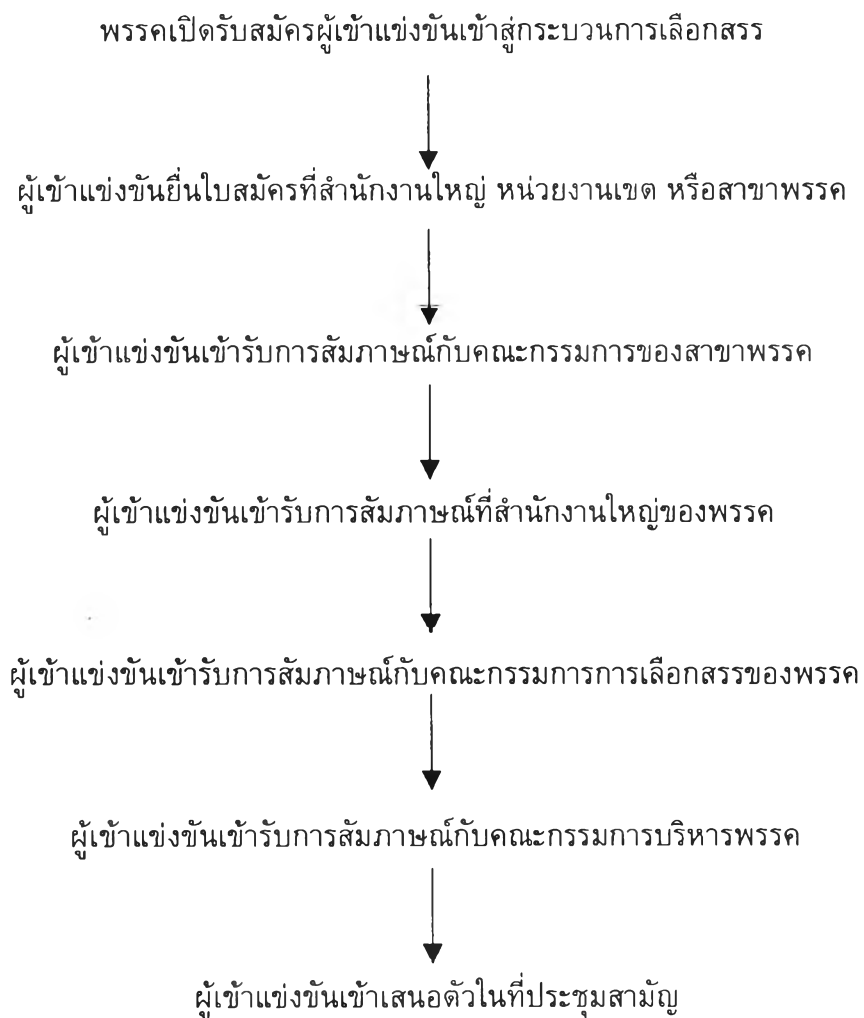
4) ผู้เข้าแข่งขันเข้ารับการสัมภาษณ์ที่สำนักงานใหญ่ของพรรค ซึ่งขั้นตอนนี้จะพิจารณาถึงคุณสมบัติต่างๆ ไปแบบขั้นตอนที่แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้การกรองมีความละเอียด รัดกุมมากขึ้นอีก

5) ผู้แข่งขันเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการการเลือกสรรของพรรค ในขั้นตอนนี้รายละเอียดและวิธีการเหมือนกับขั้นตอนที่ 4) ของข้อเสนอในระยะสั้น ยกเว้นการให้ตัวแทนจากสาขาพรรคเข้ามาพิจารณาด้วย เพราะได้มีขั้นตอนของการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการของสาขาพรรคแล้ว

6) ผู้แข่งขันเข้ารับการสัมภาษณ์กับคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งวิธีการและรายละเอียดจะเหมือนกับขั้นตอนที่ 5) ของข้อเสนอแนะในระยะสั้นทุกประการ

7) ผู้แข่งขันเสนอตัวในที่ประชุมสามัญ ซึ่งวิธีการและรายละเอียดจะเหมือนกับขั้นตอนที่ 6) ของข้อเสนอแนะในระยะสั้นทุกประการ

แผนภาพที่ 5.3 แสดงกระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยที่เสนอแนะในที่นี้ : ระยะยาว

3.2 แนวทางพัฒนากระบวนการสร้างภาวะผู้นำของพรรคการเมืองไทย

พรรคการเมืองไทยสามารถพัฒนากระบวนการสร้างภาวะผู้นำของนักการเมืองในสังกัดได้โดยการจ้างผู้ชำนาญการเข้ามาวางแผนในโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างภาวะผู้นำ ให้แก่ผู้ที่มีโอกาสจะได้เป็นรัฐมนตรี หรือผู้ที่ได้เป็นรัฐมนตรีได้แก่

1) โครงการอบรมความรู้ด้านการบริหารงบประมาณ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ให้นักการเมืองที่ได้เป็นรัฐมนตรีปรับปรุงการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้เต็มที่ ลดการคอร์รัปชันให้เหลือน้อยที่สุด

2) โครงการอบรมความรู้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงาน ในกระทรวงในขอบเขตที่เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรี โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ให้การบริหารงานของรัฐมนตรีมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดประโยชน์แก่ประชาชนสูงสุด

นอกจากนี้ยังมีโครงการที่สำคัญที่พรรคต้องทำโดยอาศัยบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาช่วย ทำแต่ที่สำคัญ คือ หัวหน้าพรรคซึ่งมีบารมีสูงสุดคือ

1) โครงการกำหนดมาตรฐานความประพฤติของนักการเมืองในสังกัด วัตถุประสงค์ของโครงการนี้ก็เพื่อสร้างมาตรฐานความประพฤติ จริยธรรมของนักการเมืองแบบแผนการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องเหมาะสม โดยหัวหน้าพรรคเป็นผู้กำหนดแนวทางต่าง ๆ ที่ต้องการให้นักการเมืองในสังกัดยึดถือ

2) โครงการกำหนดความรับผิดชอบของนักการเมืองในสังกัด โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดความรับผิดชอบของนักการเมืองในกรณีที่ทำกรผิดพลาดในด้านต่าง ๆ โดยหัวหน้าพรรคจะเป็นผู้กำหนดมาตรฐานในเรื่องนี้

อนึ่ง โครงการสัมมนาที่พรรคการเมืองไทยจัดให้มีขึ้นนั้น ก็ให้มีอยู่ต่อไป เพราะเป็นโครงการที่ช่วยสร้างภาวะผู้นำได้เช่นกัน โครงการต่าง ๆ ที่ได้เสนอไปนั้นน่าจะช่วยลดปัญหาในระดับตัวบุคคลของนักการเมืองได้ สังคมไทยจะได้มีผู้นำที่มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีลักษณะของแบบแผนชีวิตที่ประชาชนสามารถเคารพได้ มีจิตสำนึกทางการเมือง มีการพัฒนาตนเอง ทำให้ผู้นำมีศักยภาพในการแสดงบทบาททางการเมืองมากขึ้น สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นระบบพรรคการเมืองไทยว่าเป็นระบบพรรคการเมืองที่อ่อนแออันเนื่องมาจาก

1) อุตุการณ์และการดำเนินงานของพรรคการเมืองมิได้สะท้อนถึงผลประโยชน์ของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างแท้จริง เพราะผู้ที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองนั้น มาจากคน

เพียงกลุ่มเดียว ซึ่งก็คือ คนชั้นสูงและคนชั้นกลาง ส่วนคนชั้นล่างนั้นมีตัวแทนเข้าไปแสดงบทบาททางการเมืองเมืองน้อยมาก

2) พรรคการเมืองไทยขาด ฐานการสนับสนุน การมีส่วนร่วม และการควบคุมจากประชาชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ทั้งในกระบวนการเลือกตั้ง และภาวะการสร้างผู้นำของนักการเมือง

3) ในระบบพรรคการเมืองไทยไม่มีพรรคการเมืองของคนชั้นล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย และเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส ในระบบพรรคการเมืองไทยจึงประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคนชั้นล่างมาตลอด เช่น การชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาของสมัชชาคนจน ชาวไร่มันสำปะหลังออกมาชุมนุมให้รัฐบาลแก้ปัญหาราคามันตกต่ำ ชาวไร่สับปะรดออกมาชุมนุมให้รัฐบาลแก้ปัญหาราคาสับปะรดตกต่ำ ฯลฯ

เหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของคนไทย กล่าวโดยเฉพาะถ้าระบบการเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทยเป็นเช่นนี้ โดยภาพรวมแล้วก็สามารถสนับสนุนผู้นำรุ่นใหม่ได้ ในระดับหนึ่งกล่าวคือ สำหรับพรรคที่มีประวัติความเป็นมายาวนานหรือมีความเป็นสถาบันสูงกว่าพรรคอื่นๆ เช่น พรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย ระบบการเลือกตั้งนั้นสามารถสนับสนุนผู้นำรุ่นใหม่ได้บ้างแต่ไม่มากนัก เพราะพรรคก็ยังเปิดโอกาสและให้การสนับสนุนแก่คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพพอ ถ้าคนรุ่นใหม่มีคุณสมบัติดังกล่าวก็สามารถ เข้ามาเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคและสามารถได้เข้าขึ้นสู่ตำแหน่งระดับสูงได้แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทยยังเป็นแบบหลวมๆ เป็นจุดอ่อนที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่เหมาะสมสามารถเข้ามาเป็นผู้นำได้ และเข้ามาแสดงบทบาททางการเมืองที่ไม่เหมาะสม ขาดศักยภาพของความเป็นผู้นำ ส่งผลให้ไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่

กระนั้นระบบการเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ภายใต้เงื่อนไขที่สำคัญคือ การมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เปิดโอกาสให้สังคมสามารถตรวจสอบนักการเมืองได้มากขึ้น การเลือกตั้งของพรรคการเมืองก็ต้องมีความรอบคอบมากกว่าเดิม เพื่อที่นักการเมืองในสังกัดไม่ต้องมีปัญหาเกี่ยวกับสังคมที่หลัง

อนึ่งถึงแม้ว่าระบบการเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทยโดยภาพรวมจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ก็มีพรรคที่เกิดขึ้นใหม่บางพรรค แสดงบทบาททางการเมืองที่ขัดขวางการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ คือ "พรรคไทยรักไทย" เพราะว่าการเลือกตั้งของพรรคนี้ไม่เป็นระบบ แต่ใช้วิธี"ตัดยอด"คือทำการดึงนักการเมืองมาจากพรรคอื่น เพื่อมาเพิ่มที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรให้กับพรรคไม่พุ่มพักผู้นำกันมาตั้งแต่ต้น การกระทำเช่นนี้ จะเป็นการทำลายเสถียรภาพของพรรคอื่น และพรรคอื่นก็มีศักยภาพในการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ในระดับที่ต่ำอยู่แล้ว เมื่อนักการเมืองกลุ่มหนึ่งแยกตัวไปอยู่พรรคใหม่ ก็ส่งผลให้พรรคเดิม"เล็กลง"ทำให้ระบบพรรคการเมืองพัฒนาช้า และประชาธิปไตยของไทยก็พัฒนาช้าไปด้วย

ถ้าจะพิจารณาถึงแนวโน้มของการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทยในอนาคตสำหรับพรรคที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน หรือมีความเป็นสถาบันสูงกว่าพรรคอื่น ในอนาคตอันใกล้จะมีทิศทางที่ดีขึ้น แต่ไม่มากนัก เพราะเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญใหม่เปิดโอกาสให้สังคมสามารถตรวจสอบนักการเมืองได้มากขึ้น ระบบการเลือกสรรจึงต้องรัดกุมมากขึ้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆอีกที่ไม่เอื้ออำนวยการสร้างผู้นำของพรรคการเมืองนั้นคือ

1) ระดับการศึกษา ของประชาชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ และระบบการศึกษาไทยก็ยังขาดมาตรฐาน ส่งผลให้คุณภาพของประชาชนด้อยลงไปด้วย เมื่อประชาชนส่วนใหญ่เป็นเช่นนี้ พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ

2) ประชาชนส่วนใหญ่ยังยากจน นโยบายการกระจายรายได้ ไม่ประสบผลสำเร็จ ส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่ มีฐานะยากจน มาตรฐานการครองชีพต่ำ ต้องต่อสู้ดิ้นรนเลี้ยงชีพ ขาดโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

เหตุผลสองประการนี้ทำให้นักการเมืองถูกควบคุมโดยประชาชนน้อย การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ในอนาคตอันใกล้นี้จึงไม่ได้พัฒนาไปมากนัก

ส่วนในระยะยาวนั้นการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทยจะมีการพัฒนาดีขึ้นมาก ซึ่งคาดว่าในอีก 15 ปีข้างหน้า การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทยจะดีขึ้นอย่างชัดเจน อันเนื่องมาจากรัฐบาลมีนโยบาย ขยายการศึกษาให้ประชาชนมีสิทธิได้เล่าเรียนได้ 12 ปี เมื่อเยาวชนไทยได้รับการศึกษาสูงขึ้น ทำให้มีความรู้มากขึ้น ความคิดก็พัฒนามากขึ้น รวมทั้งความคิดทางการเมือง เยาวชนไทยในยุคหน้าน่าจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น มีโอกาสที่จะควบคุมนักการเมืองได้มากขึ้น ระบบการเลือกสรร และการพัฒนาภาวะผู้นำ ของพรรคจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในอนาคตนั้น กระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยก็มีโอกาสที่จะมีความเป็นระบบที่เข้มแข็งแบบพรรคการเมืองของประเทศอังกฤษได้กล่าวคือ

กระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยนั้นมีความคล้ายคลึงกับกระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองของอังกฤษอยู่พอสมควร นั่นคือ การใช้ "ระบบคุณธรรม" ในการเลือกสรร ถึงแม้ว่าระบบการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยยังอ่อนอยู่ แต่ก็สามารถพัฒนาไปได้ ไปตามเท่าที่ระดับการพัฒนาของประชาธิปไตยไทยที่ระบบการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงเป็นประชาธิปไตยขึ้นเรื่อยๆ เมื่อระบบการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยมาก ระบบการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทย จึงน่าจะเป็นระบบที่เข้มแข็งมากขึ้นเช่นกัน

อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้น้อยกว่าที่กระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยจะพัฒนาไปเป็นแบบกระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองสหรัฐอเมริกาที่ใช้การ “หยั่งเสียง” ของประชาชนในแต่ละมลรัฐ เพราะระบอบประชาธิปไตยไทยตลอดจนกระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองไทยมีพัฒนาการที่ต่างไปจากกระบวนการเลือกสรรของพรรคการเมืองสหรัฐอเมริกามาตั้งแต่ต้น

ในการศึกษาวิจัยในภายหน้า อาจเป็นการศึกษาถึงกระบวนการสร้างผู้นำของพรรคการเมืองไทยได้อีก แต่ในเงื่อนไขที่ต่างจากการวิจัยในครั้งนี้ เพราะการเลือกตั้งครั้งต่อไปต้องเป็นไปตามเงื่อนไขใหม่ๆ คือ มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่วางเงื่อนไขทางการเมืองใหม่ เช่น เงื่อนไขในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมือง การตรวจสอบนักการเมือง เป็นต้น เป็นที่น่าสนใจว่ากระบวนการสร้างผู้นำของพรรคการเมืองไทย จะเปลี่ยนไปในทิศทางใด